

01/35

Finanční prostředky vynaložené na pořízení a technickou obnovu investičního majetku

Kontrola byla zařazena do plánu kontrolní činnosti Nejvyššího kontrolního úřadu na rok 2001 pod číslem 01/35. Kontrolu řídil a kontrolní závěr vypracoval člen NKÚ JUDr. Jiří Drábek

Cílem kontroly bylo prověřit použití finančních prostředků na pořízení a technickou obnovu hmotného a nehmotného investičního majetku u Ministerstva zemědělství.

Kontrolu provedly skupiny kontrolujících NKÚ z odboru životního prostředí a zemědělství, územních odborů střední Čechy a jižní Morava od září 2001 do března 2002.

Kontrolováno bylo období od roku 1997 do konce roku 2000, v případě věcných souvislostí i období předcházející.

Kontrolovanými osobami byly:

Ministerstvo zemědělství (dále jen „MZe“);
Česká zemědělská a potravinářská inspekce Brno (dále jen „ČZPI“);
Výzkumný ústav rostlinné výroby, Praha 6-Ruzyně (dále jen „VÚRV“);
Výzkumný ústav živočišné výroby, Praha 10-Uhřetěves (dále jen „VÚŽV“).

Proti kontrolnímu protokolu podaly všechny kontrolované osoby námitky, které byly vypořádány vedoucími skupin kontrolujících rozhodnutími o námitkách. Proti rozhodnutí o námitkách podaly odvolání MZe, VÚŽV a ČZPI. O odvolání rozhodlo Kolegium NKÚ usneseními ze dne 13. května a 10. června 2002.

Kolegium NKÚ na svém X. zasedání, konaném dne 24. června 2002,

s c h v á l i l o usnesením č. 6/X/2002
k o n t r o l n í z á v ě r v tomto znění:

I. Úvod

Finanční prostředky státního rozpočtu určené na pořízení a technickou obnovu investičního majetku byly kontrolovány jak z hlediska čerpání přímo pro MZe – správu, tak z hlediska povinností MZe jako zřizovatele při poskytování systémových účelových dotací příspěvkovým organizacím VÚRV, VÚŽV a ČZPI, která byla v kontrolovaném období rozpočtovou organizací.

Předmětem kontroly byly především kapitálové (investiční) výdaje určené na program 329010 – „Pořízení a technická obnova investičního majetku ve správě Ministerstva zemědělství“.

Ve sledovaných letech 1997 až 2000 byly na financování programu 329010 čerpány prostředky státního rozpočtu celkem za kapitolu Ministerstvo zemědělství ve výši **910 345 tis. Kč**.

Kontrolovaný objem činil **294 208 tis. Kč**, tj. 32 % prostředků čerpaných na tento program.

U výzkumných ústavů byly navíc kontrolovány investiční prostředky určené na programy:

329910 – Pořízení a technická obnova investičního majetku organizací vědy a výzkumu a

329920 – Pořízení a technická obnova investičního majetku k řešení úkolů vědy a výzkumu.

Celkem bylo na tyto programy čerpáno za sledovaná léta 1997 až 2000 **40 681 tis. Kč**. Kontrolovaný objem činil **23 259 tis. Kč**, tj. 57 % prostředků čerpaných na tyto programy.

Přehled o čerpání systémových účelových dotací na financování programů uvedených v informačním systému financování reprodukce investičního majetku „ISFRIM“, od 1. 4. 2000 Informační systém programového financování „ISPROFIN“, shrnuje tabulka č. 1 uvedená v příloze.

Poznámka: Ustanovení právních předpisů citovaná v tomto kontrolním závěru jsou uváděna ve znění platném pro kontrolované období.

II. Skutečnosti zjištěné při kontrole

A. Porušení zásady účelovosti, časovosti a hospodárnosti při vynakládání finančních prostředků státního rozpočtu

A.1 V ustanovení § 11 odst. 1 zákona č. 576/1990 Sb., o pravidlech hospodaření s rozpočtovými prostředky České republiky a obcí v České republice (rozpočtová pravidla republiky), je uvedeno:

„Rozpočtové prostředky mohou být použity pouze v příslušném rozpočtovém roce, a to k účelům, na které byly státním rozpočtem republiky určeny.“

V ustanovení § 30 odst. 2 vyhlášky MF č. 205/1991 Sb., o hospodaření s rozpočtovými prostředky státního rozpočtu České republiky a o finančním hospodaření rozpočtových a příspěvkových organizací, je uvedeno:

„Organizace hospodařící s rozpočtovými prostředky je povinna při plnění rozpočtu dbát, aby dosahovala maximálních příjmů a plnila úkoly hrazené ze státního rozpočtu republiky nejhospo-

dárnějším způsobem a aby efektivně využívala rozpočtových prostředků. Rozpočtové prostředky může používat jen k účelům, pro které byly určeny, a to na krytí nezbytných potřeb, na opatření zakládající se na právních předpisech a k zajištění nerušeného chodu organizace; prostředky může čerpat jen do výše stanovené ve státním rozpočtu republiky nebo rozpočtu zřizovatele, a to v mezích závazných ukazatelů a v souladu s věcným plněním.“

Kontrolované osoby porušily shora citovaná ustanovení zákona a vyhlášky v 52 případech, nedostatky se týkaly finančních prostředků v celkové výši 27 568 tis. Kč, např.:

MZe

- použilo účelově určené systémové dotace na pořízení investičního majetku v rámci programu 329010 na výdaje neinvestičního charakteru ve výši 447 tis. Kč. Pořízení hmotného investičního majetku (dále jen „HIM“) a výdaje na technické zhodnocení investičního majetku ve výši 773 tis. Kč hradilo z neinvestičních prostředků;
- software investičního charakteru ve výši 9 746 tis. Kč financovalo z neinvestičních prostředků;
- uhradilo z rozpočtových prostředků roku 1997 fakturu na částku 566 tis. Kč za dodávku skartovacího zařízení, které bylo dodáno až v lednu 1998;
- provádělo rekonstrukci ubytovny v ceně 6 510 tis. Kč v období srpen až listopad 1998 a v období říjen 1997 až leden 1998 stavbu garáží v ceně 1 778 tis. Kč, přičemž rozpočtové prostředky použilo na stavby realizované bez stavebního povolení, tj. v rozporu se stavebním zákonem.

VÚŽV

- postupoval v letech 1998 a 1999 neodborně při zadání a realizaci stavby „Rekonstrukce bilančních stájí II. a III. etapa“. Nedostatky spočívající v podhodnocení rozpočtu zjistil až po zahájení stavebních prací. V důsledku toho došlo k navýšení původní smluvní ceny ve výši 2 946 tis. Kč na cenu ve výši 6 345 tis. Kč;
- použil 325 tis. Kč z účelové dotace ke krytí provozních nákladů;
- použil v roce 2000 částku 150 tis. Kč určených na program 329920 bez souhlasu zřizovatele k jinému účelu.

VÚRV

- uzavřel smlouvu na dodávku elektronového mikroskopu a v prosinci 1998 uhradil zálohu ve výši 2 175 tis. Kč (z toho 900 tis. Kč činila dotace ze státního rozpočtu). Věcné plnění bylo uskutečněno až v následujícím roce;
- v rozporu s uzavřenou smlouvou uhradil v prosinci 2000 celou cenu ve výši 2 500 tis. Kč (z toho 2 170 tis. Kč činila dotace ze státního rozpočtu) za pořízení robotické stanice Genesis RSP dodané až v následujícím roce;
- při pořízení přístroje pro kvantitativní PCR uhradil o 270 tis. Kč více, než činila cena dle uzavřené smlouvy;

- v rozporu s věcným plněním uhradil dne 11. 12. 1998 cenu 417 tis. Kč (z toho investiční dotace grantového projektu činila 60 tis. Kč) za pořízení laboratorní mlátičky K35 dodané až v březnu 1999.

ČZPI

- uhradila náklady na rekonstrukci objektu krajského inspektorátu v Táboře ve výši 959 tis. Kč z neinvestičních prostředků.

A.2 V ustanovení § 5 odst. 2 zákona č. 576/1990 Sb. je uvedeno:

„Na konkrétní akce nebo předem stanovené okruhy potřeb se poskytují účelové dotace, a to za podmínek stanovených zásadami dotační politiky. Mohou být použity jen na určené účely a podléhají ročnímu zúčtování se státním rozpočtem republiky.“

Kontrolované osoby nedodržovaly v kontrolovaném období ustanovení „Zásad dotační politiky“ (dále jen „Zásady“) vydaných v letech 1994, 1998 a 2000 Ministerstvem financí tím, že poskytovaly dodavatelům vyšší zálohy na dodávky, než Zásady umožňovaly.

Uvedený nedostatek se vyskytl celkem v 9 případech, celková výše neoprávněně poskytnutých záloh činila 8 999 tis. Kč., např.:

MZe poskytlo dodavateli zálohu o 756 tis. Kč vyšší, než činilo 10 % z objemu dodávky, a věcné plnění bylo provedeno až v následujícím roce.

VÚRV poskytoval dodavateli stavby rekonstrukce střechy a půdní vestavba hlavní budovy, stavby skleníků v I. patře Fytotronu a příslušenství k psychrometru Wescor zálohy na provedení díla vyšší než 10 % z objemu investičních výdajů stanovených pro každý rok výstavby. V roce 1997 překročil povolený limit záloh o 2 920 tis. Kč a v roce 1998 o 2 815 tis. Kč.

B. Nedostatky při zadávání veřejných zakázek

Kontrolované osoby porušily některá ustanovení zákona č. 199/1994 Sb., o zadávání veřejných zakázek, tím, že např.:

MZe nevyhlásilo ve 2 případech veřejnou obchodní soutěž a ve 2 případech nevyzvalo více zájemců. V rozporu s příslušnými ustanoveními pořídilo majetek ve výši 17 444 tis. Kč.

ČZPI v 1 případě nevyhlásila veřejnou obchodní soutěž a v 7 případech neoslovila více zájemců. V rozporu s příslušnými ustanoveními pořídila majetek ve výši 43 564 tis. Kč.

VÚRV v jednom případě v roce 2000 uzavřel smlouvu s dodavatelem na předmět zakázky v ceně 1 050 tis. Kč, který nebyl shodný s předmětem nabídky.

VÚRV v průběhu podání návrhu na přezkoumání postupu zadavatele při veřejné obchodní soutěži provedl hodnocení nabídek a uzavřel smlouvu s vybraným uchazečem na dodávku elektronového mikroskopu v ceně 4 510 tis. Kč.

MZe a VÚRV uzavřely celkem v 15 případech smlouvy s dodavateli, kteří neprokázali kvalifikační předpoklady.

C. Nesprávné vedení účetní evidence

C.1 V ustanoveních § 3 zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, je uvedeno:

„Účetní jednotky účtují o skutečnostech, které jsou předmětem účetnictví, do období, s nímž tyto skutečnosti časově a věcně souvisí (dále jen „účetní období“); není-li možno tuto zásadu dodržet, mohou účtovat i v účetním období, v němž zjistily uvedené skutečnosti.“

„Účetním obdobím je kalendářní rok.“

V ustanovení § 6 písm. a) vyhlášky FMF č. 119/1988 Sb., o hospodaření s národním majetkem, je mj. uvedeno:

„Organizace jsou povinny hospodařit s národním majetkem s péčí řádného hospodáře. Jsou povinny zejména:

a) národní majetek zjistit, sepsat, ocenit, pokud není stanoveno jinak, a vést v předepsané evidenci podle zvláštních předpisů, ...“

Kontrolované osoby porušily uvedená ustanovení tím, že neúčtovaly o pořízeném majetku v účetním období, kterého se účetní případy týkaly, např.:

MZe zaúčtovalo majetek pořízený v letech 1995 až 1998 do svého účetnictví teprve v roce 1999 na účet 013 – Software v celkové částce 10 887 tis. Kč a na účet 018 – Drobný nehmotný investiční majetek v celkové částce 4 718 tis. Kč.

VÚŽV zaúčtoval do svého účetnictví tři předměty v hodnotě 194 tis. Kč pořízené v roce 1997 až v roce 1998.

ČZPI v roce 1997 nezaúčtovala do účetnictví převzatý hmotný investiční majetek v celkové výši 24 092 tis. Kč a ani jej neinventarizovala.

C.2 V ustanovení § 4 odst. 2 zákona č. 563/1991 Sb. je mj. uvedeno:

„Účetní jednotky jsou povinny dodržovat při vedení účetnictví účtové osnovy a postupy účtování ...“

Kontrolované osoby porušily uvedené ustanovení tím, že nedodržely platná ustanovení účtové osnovy a postupů účtování, např.:

MZe

- o dodávkách v celkové hodnotě 447 tis. Kč účtovalo jako o pořízení investic, přestože měly charakter oprav a udržování;
- o dodávkách investiční povahy v celkové hodnotě 773 tis. Kč účtovalo jako o opravách a udržování;
- neúčtovalo o pořízení nehmotného investičního majetku (dále jen „NIM“) ve výši 9 746 tis. Kč v letech 1997 a 1998 na účtu 233 – Čerpací investiční účet rozpočtových organizací a na účet 041 – Pořízení nehmotných investic.

VÚŽV

- účtoval na analytických účtech k investičnímu majetku nesprávné částky vzniklé zavedením nového modulu softwaru pro účtování o investičním majetku.

VÚRV

- při obdržení faktury neúčtoval o závazcích vůči zahraničním dodavatelům na účtu 321 – Dodavatelé a o majetku na účtu 042 – Pořízení hmotných investic;
- o záloze v částce 417 tis. Kč poskytnuté v prosinci 1998 na laboratorní mlátičku K35 neúčtoval na účtu 052 – Poskytnuté zálohy na hmotný investiční majetek;
- fakturu od zahraničního dodavatele za dodávku přístroje pro kvantitativní PCR nezaúčtoval na účet 321 – Dodavatelé a účet 042 – Pořízení hmotných investic, a snížil tak v účetním období roku 2000 hodnotu hmotného investičního majetku a závazků o 837 tis. Kč.

ČZPI

- zaúčtovala poskytnuté zálohy v částce 205 tis. Kč na pořízení hmotného investičního majetku na účet 042 – Pořízení hmotných investic místo na účet 052 – Poskytnuté zálohy na hmotný investiční majetek;
- náklady ve výši 959 tis. Kč na rekonstrukci objektu krajského inspektorátu v Táboře zúčtovala nesprávně na účet 410 – Materiální náklady jako opravy, místo na účet 042 – Pořízení hmotných investic.

C.3 V ustanoveních § 6 odst. 3, § 29 odst. 1 a § 30 odst. 2 a odst. 3 zákona č. 563/1991 Sb. je mj. uvedeno:

(§ 6 odst. 3)

„Účetní jednotky jsou povinny inventarizovat majetek a závazky podle § 29.“

(§ 29 odst. 1)

„Účetní jednotky inventarizací ověřují ke dni řádné a mimořádné účetní závěrky, zda stav majetku a závazků v účetnictví odpovídá skutečnosti.“

(§ 30 odst. 2 a 3)

„Fyzickou inventuru, kterou nelze provést ke dni účetní závěrky, lze provádět v průběhu posledních tří měsíců účetního období, popřípadě v prvním měsíci následujícího účetního období ...“

„Inventarizační rozdíly vyúčtují účetní jednotky do účetního období, za které se inventarizací ověřuje stav majetku a závazků.“

Uvedená ustanovení porušily kontrolované osoby např. tím, že:

MZe

- v letech 1998 až 2000 neprovedlo řádně inventarizaci. Dokladovou inventurou v roce 1999 nezjistilo skutečný stav NIM. Rozdíly stavu na tzv. inventurních soupisech oproti stavu vedenému na účtech činily u 013 – Software částku +7 893 tis. Kč a u 018 – Drobný nehmotný investiční majetek (dále jen „DNIM“) částku –7 893 tis. Kč;
- podle zápisů o provedené inventarizaci nezjistilo při inventarizaci majetku v roce 1999 inventarizační rozdíly. Kontrolou však byly zjištěny rozdíly na účtu 022 – Samostatné movité věci a soubory movitých věcí a na účtu 028 – Drobný hmotný investiční majetek, neboť celková hodnota samostatných movitých věcí a souborů movitých věcí uvedená na dílčích inventurních soupisech byla o 1 868 tis. Kč nižší než účetní stav tohoto majetku a celková hodnota DHIM uvedená na inventurních soupisech byla o 230 tis. Kč vyšší než účetní stav tohoto majetku.

VÚRV

- neinventarizoval k datu účetní závěrky roku 1997 NIM ve výši 2 752 tis. Kč a v roce 1999 NIM ve výši 3 919 tis. Kč;
- neinventarizoval k datu účetní závěrky roku 1998 HIM celkem v částce 1 862 tis. Kč a k datu účetní závěrky roku 2000 celkem v částce 2 285 tis. Kč;
- při inventarizaci k datu účetní závěrky let 1998 a 2000 prováděl fyzickou inventuru HIM až ve druhém měsíci následujícího účetního období;
- inventarizační rozdíly DIM zjištěné v letech 1998 a 2000 nevyúčtoval do účetního období, za které se inventarizací ověřoval stav majetku.

C.4 V ustanovení § 7 odst. 1 zákona č. 563/1991 Sb. je uvedeno:

„Účetní jednotky jsou povinny vést účetnictví úplně, průkazným způsobem a správně tak, aby věrně zobrazovalo skutečnosti, které jsou jeho předmětem.“

MZe porušilo uvedené ustanovení neprůkazným a nesprávným vedením účetní evidence v následujících případech:

- nedoložilo ani neprokázalo předepsaným způsobem zaúčtování počítačů na majetkový účet 022 – Samostatné movité věci a soubory movitých věcí v celkové hodnotě 6 509 tis. Kč v roce 1998 a 6 562 tis. Kč v roce 2000;
- software s pořizovací cenou celkem 3 641 tis. Kč nezaúčtovalo na příslušný majetkový účet a nedoložilo jeho uvedení do užívání, přestože hodnota jednotlivé-

ho majetku odpovídala zařazení do DNIM, popřípadě jako ostatní nehmotný majetek.

C.5 V ustanovení § 13 odst. 3 zákona č. 563/1991 Sb. je uvedeno:

„Peněžní částky v knihách analytické evidence musí odpovídat příslušným souhrnným peněžním částkám na syntetických účtech, k nimž se tato evidence vede.“

MZe vedlo analytickou evidenci k účtu 013 – Software nesprávně, takže byla k 31. 12. 1998 vyšší o 10 329 tis. Kč, v letech 1999 a 2000 nižší o 557 tis. Kč než stav účtu 013. Souhrn peněžních částek analytické evidence k 31. 12. vedené k účtu 018 – Drobný nehmotný investiční majetek byl v roce 1998 vyšší o 5 275 tis. Kč, v letech 1999 a 2000 vyšší o 557 tis. Kč než stav účtu 018.

D. Nakládání s majetkem

D.1 V ustanovení § 6 písm. e) vyhlášky č. 119/1988 Sb. je mj. uvedeno:

„Organizace jsou povinny hospodařit s národním majetkem s péčí řádného hospodáře. Jsou povinny zejména: ...

e) využívat právní prostředky k ochraně národního majetku ...“

VÚRV porušil uvedené ustanovení tím, že laboratorní přístroje v celkové pořizovací ceně 1 502 tis. Kč zapůjčil, aniž by uzavřel smlouvu o zápůjčce.

D.2 V ustanovení § 10 odst. 1 písm. d) zákona č. 344/1992Sb., o katastru nemovitostí České republiky, je mj. uvedeno:

„Vlastníci a jiní oprávnění jsou povinni ... ohlásit katastrálnímu úřadu změny údajů katastru týkající se jejich nemovitosti, a to do 30 dnů ode dne jejich vzniku, a předložit listinu, která změnu dokládá...“

ČZPI nepožádala Katastrální úřad pro Brno-město o změnu údajů na listu vlastnictví týkající se budovy a pozemků v Brně-Pisárkách.

D.3 Ostatní zjištění

V průběhu kontroly byly mj. provedeny také testy spolehlivosti a testy věcné správnosti v účetnictví. Testy byly zaměřeny na pořizování investičního majetku. Byly testovány soubory došlých faktur na MZe za léta 1998 až 2000; testy byly zaměřeny na duplicitní čísla dokladů, duplicitní platby, variabilní symboly, chybějící čísla dokladů, chybějící částky a neidentifikovatelné platby. Test provedený za účelem zjištění duplicitních variabilních symbolů (shodných s čísly faktur) prokázal, že softwarový program, který je na MZe používán k účtování

došlých a vydaných faktur, nedostatečně chránil údaje v KDF před možným zneužitím tím, že případné duplicity nesignalizoval. V průběhu kontroly byl uvedený problém dodavatelskou firmou napraven. Kontrolou nebylo zjištěno, že došlo k neoprávněnému čerpání rozpočtových prostředků.

III. Shrnutí a vyhodnocení

K nedostatkům zjištěným při vynakládání finančních prostředků na pořízení a technickou obnovu investičního majetku ze strany MZe, VÚRV, VÚŽV a ČZPI patří zejména:

- nedodržení časovosti, účelovosti a hospodárnosti při použití prostředků státního rozpočtu v 52 případech v celkové výši 27 568 tis. Kč;
- nedodržování limitů pro poskytování záloh dodavatelům. Uvedený nedostatek byl zjištěn v 9 případech, kdy celková výše neoprávněně poskytnutých záloh činila 8 999 tis. Kč;
- pořizování investičního majetku bez vyhlášení obchodní veřejné soutěže nebo zadání zakázky více zájemcům (podle III. části zákona o zadávání veřejných zakázek). Kontrolované osoby nevyhlásily ve 3 případech veřejnou obchodní soutěž a v 9 případech nepostupovaly podle třetí části zákona, přičemž pořídily investiční majetek ve výši 61 008 tis. Kč;
- nesprávné a opožděné vedení účetnictví o pořízeném investičním majetku, neprůkazné nebo vůbec neprovedené inventarizace. Kontrolované osoby účtovaly opožděně o investičním majetku v částce 39 891 tis. Kč a nedodržely účtovou osnovu a postupy účtování u majetku ve výši 13 384 tis. Kč.

Příloha:

Tabulka č. 1

(v tis Kč)

Příjemci dotací	1997	1998	1999	2000	Celkem
Program 329010					
MZe – správa	29 952	45 331	54 640	48 107	178 030
ČZPI	33 450	30 260	6 483	3 928	74 121
VÚŽV	1 400	2 600	6 600	5 350	15 950
VÚRV	5 200	3 288	8 000	9 620	26 108
Celkem program 329010	70 002	81 479	75 723	67 005	294 209
Program 329910					
VÚRV	–	–	1 000	–	1 000
VÚŽV	5 000	2 448	1 000	3 000	11 448
Program 329920					
VÚRV	1 606	1 290	1 108	900	4 904
VÚŽV	1 183	1 498	2 647	579	5 907
Celkem programy 329910 + 329920	7 789	5 236	5 755	4 479	23 259